

Lesson 33: Reading. Excerpts from Chronicles 2

This is a long reading, divided into two parts. You are not expected to analyze the syntax; do so only where you are in doubt and marking it will help you translate. Submit a (total or partial) translation of the text in this lesson. Consider especially the passages highlighted in red, including, of course, their context when relevant. If you can suggest how a particular text would have been expressed in Attic Greek, take a jab at it!

2Par 1:1

Καὶ ἐνίσχυσεν Σαλωμων υἱὸς Δαυιδ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ κύριος ὁ Θεὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ καὶ ἐμεγάλυνεν αὐτὸν εἰς ὕψος. 2 καὶ εἶπεν Σαλωμων πρὸς πάντα Ἰσραηλ, τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς ἑκατοντάρχοις καὶ τοῖς κριταῖς καὶ πᾶσιν τοῖς ἄρχουσιν ἐναντίον Ἰσραηλ, τοῖς ἄρχουσι τῶν πατριῶν, 3 καὶ ἐπορεύθη Σαλωμων καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ὑψηλὴν τὴν ἐν Γαβαων, οὗ ἐκεῖ ἦν ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου τοῦ Θεοῦ, ἣν ἐποίησεν Μωϋσῆς παῖς κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ· [...]7 ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ὥφθη ὁ Θεὸς τῷ Σαλωμων καὶ εἶπεν αὐτῷ “αἵτησαι τί σοι δῶ.” 8 καὶ

εἶπεν Σαλωμων πρὸς τὸν Θεόν “σὺ ἐποίησας μετὰ Δαυιδ τοῦ πατρός μου ἔλεος μέγα
 καὶ ἐβασίλευσάς με ἀντ’ αὐτοῦ· 9 καὶ νῦν, κύριε **ὁ Θεός**, πιστωθήτω τὸ ὄνομά σου
 ἐπὶ Δαυιδ πατέρα μου, ὅτι σὺ ἐβασίλευσάς με **ἐπὶ λαὸν πολὺν** ὡς ὁ χοῦς τῆς γῆς· 10
 νῦν σοφίαν καὶ σύνεσιν δός μοι, καὶ ἐξελεύσομαι ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τούτου καὶ
 εἰσελεύσομαι· ὅτι τίς κρινεῖ τὸν λαόν σου τὸν μέγαν τοῦτον;” 11 καὶ εἶπεν ὁ Θεός
 πρὸς Σαλωμων “**Ἄνθ’ ὧν** ἐγένετο τοῦτο ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ οὐκ ἠτήσω πλοῦτον
 χρημάτων οὐδὲ δόξαν οὐδὲ τὴν ψυχὴν τῶν ὑπεναντίων καὶ ἡμέρας πολλὰς οὐκ ἠτήσω
 καὶ ἥτησας σεαυτῷ σοφίαν καὶ σύνεσιν, ὅπως κρίνης τὸν λαόν μου, **ἐφ’ ὃν**
 ἐβασίλευσά σε **ἐπ’ αὐτόν**, 12 τὴν σοφίαν καὶ τὴν σύνεσιν δίδωμί σοι καὶ πλοῦτον καὶ
 χρήματα καὶ δόξαν δώσω σοι, ὡς οὐκ ἐγενήθη ὅμοιός σοι ἐν τοῖς βασιλεῦσι τοῖς

ἐμπροσθέν σου καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἔσται οὕτως.” 13 καὶ ἦλθεν Σαλωμων ἐκ βαμα τῆς ἐν Γαβαων εἰς Ιερουσαλημ ἀπὸ προσώπου σκηνῆς μαρτυρίου καὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ισραηλ.

14 Καὶ συνήγαγεν Σαλωμων ἄρματα καὶ ἵππεῖς, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ χίλια καὶ τετρακόσια ἄρματα καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων· καὶ κατέλιπεν αὐτὰ ἐν πόλεσιν τῶν ἀρμάτων, καὶ ὁ λαὸς μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν Ιερουσαλημ. 15 καὶ ἔθηκεν ὁ βασιλεὺς τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον ἐν Ιερουσαλημ ὡς λίθους καὶ τὰς κέδρους ἐν τῇ Ιουδαίᾳ ὡς συκαμίνους τὰς ἐν τῇ πεδινῇ εἰς πλῆθος. 16 καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἵππων τῶν Σαλωμων ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἡ τιμὴ τῶν ἐμπόρων τοῦ βασιλέως· [...] 18 Καὶ εἶπεν Σαλωμων τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου καὶ οἶκον τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

2Par 2:1

καὶ συνήγαγεν Σαλωμων ἐβδομήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδας
 λατόμων ἐν τῷ ὄρει, καὶ οἱ ἐπιστάται ἐπ' αὐτῶν τρισχίλιοι ἑξακόσιοι. — 2 καὶ
 ἀπέστειλεν Σαλωμων πρὸς Χирам βασιλέα Τύρου λέγων “Ὡς ἐποίησας **μετὰ τοῦ**
πατρός μου Δαυιδ καὶ ἀπέστειλας αὐτῷ κέδρους τοῦ οἰκοδομῆσαι ἑαυτῷ οἶκον
 κατοικῆσαι ἐν αὐτῷ. 3 καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ὁ υἱὸς αὐτοῦ οἰκοδομῶ οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου
 Θεοῦ μου ἁγιάσαι **αὐτὸν αὐτῷ** τοῦ θυμιάν **ἀπέναντι αὐτοῦ** θυμίαμα καὶ πρόθεσιν διὰ
 παντὸς καὶ τοῦ ἀναφέρειν ὀλοκαυτώματα **διὰ παντὸς τὸ πρωῒ καὶ τὸ δείλης** καὶ ἐν
 τοῖς σαββάτοις καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς τοῦ κυρίου Θεοῦ ἡμῶν, εἰς
 τὸν αἰῶνα τοῦτο ἐπὶ τὸν Ἰσραηλ. 4 καὶ ὁ οἶκος, ὃν ἐγὼ οἰκοδομῶ, μέγας, ὅτι μέγας ὁ

θεὸς ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς θεούς. 5 καὶ τίς ἰσχύσει οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον; ὅτι ὁ
 οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ οὐ φέρουσιν αὐτοῦ τὴν δόξαν. καὶ τίς ἐγὼ
 οἰκοδομῶν αὐτῷ οἶκον; ὅτι ἀλλ' ἢ “save only” τοῦ θυμιάν κατέναντι αὐτοῦ. 6 καὶ νῦν
 ἀπόστειλόν μοι ἄνδρα σοφὸν καὶ εἰδότα τοῦ ποιῆσαι ἐν τῷ χρυσίῳ καὶ ἐν τῷ ἀργυρίῳ
 καὶ ἐν τῷ χαλκῷ καὶ ἐν τῷ σιδήρῳ καὶ ἐν τῇ πορφύρᾳ καὶ ἐν τῷ κοκκίνῳ καὶ ἐν τῇ
 ὑακίνθῳ καὶ ἐπιστάμενον γλύψαι γλυφὴν μετὰ τῶν σοφῶν τῶν μετ' ἐμοῦ ἐν Ἰουδα
 καὶ ἐν Ἱερουσαλημ, ὧν ἡτοίμασεν Δαυὶδ ὁ πατήρ μου. 7 καὶ ἀπόστειλόν μοι ξύλα
 κέδρινα καὶ ἀρκεύθινα καὶ πεύκινα ἐκ τοῦ Λιβάνου, ὅτι ἐγὼ οἶδα ὡς οἱ δοῦλοί σου
 οἶδασιν κόπτειν ξύλα ἐκ τοῦ Λιβάνου· καὶ ἰδοὺ οἱ παῖδές σου μετὰ τῶν παίδων μου 8
 πορεύσονται ἐτοιμάσαι μοι ξύλα εἰς πλῆθος, ὅτι ὁ οἶκος, ὃν ἐγὼ οἰκοδομῶ, μέγας καὶ

ἔνδοξος. 9 καὶ ἰδοὺ τοῖς ἐργαζομένοις τοῖς κόπτουσιν ξύλα εἰς βρώματα δέδωκα σῖτον
 εἰς δόματα τοῖς παισίν σου κόρων εἴκοσι χιλιάδας καὶ κριθῶν κόρων εἴκοσι χιλιάδας
 καὶ οἴνου μέτρων εἴκοσι χιλιάδας καὶ ἐλαίου μέτρων εἴκοσι χιλιάδας. – 10 καὶ εἶπεν
 Χирам βασιλεὺς Τύρου ἐν γραφῇ καὶ ἀπέστειλεν πρὸς Σαλωμων “Ἐν τῷ ἀγαπήσαι
 κύριον τὸν λαὸν αὐτοῦ ἔδωκέν σε ἐπ’ αὐτοὺς εἰς βασιλέα.” 11 καὶ εἶπεν Χирам
 “Εὐλογητὸς κύριος ὁ Θεὸς Ισραηλ, ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὃς ἔδωκεν τῷ
 Δαυιδ τῷ βασιλεῖ υἱὸν σοφὸν καὶ ἐπιστάμενον σύνεσιν καὶ ἐπιστήμην, ὃς οἰκοδομήσει
 οἶκον τῷ κυρίῳ καὶ οἶκον τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. 12 καὶ νῦν ἀπέσταλκά σοι ἄνδρα σοφὸν
 καὶ εἰδότα σύνεσιν τὸν Χирам τὸν πατέρα μου 13 [...] εἰδότα ποιῆσαι ἐν χρυσίῳ καὶ ἐν
 ἀργυρίῳ καὶ ἐν χαλκῷ καὶ ἐν σιδήρῳ, ἐν λίθοις καὶ ξύλοις καὶ ὑφαίνειν ἐν τῇ πορφύρᾳ

καὶ ἐν τῇ ὑακίνθῳ καὶ ἐν τῇ βύσσῳ καὶ ἐν τῷ κοκκίνῳ καὶ γλύψαι γλυφὰς καὶ
 διανοεῖσθαι πᾶσαν διανόησιν, ὅσα ἂν δῶς αὐτῷ, μετὰ τῶν σοφῶν σου καὶ σοφῶν
 Δαυιδ κυρίου μου πατρός σου. 14 καὶ νῦν τὸν σῖτον καὶ τὴν κριθὴν καὶ τὸ ἔλαιον καὶ
 τὸν οἶνον, ἃ εἶπεν ὁ κύριός μου, ἀποστείλᾳτω τοῖς παισὶν αὐτοῦ. 15 καὶ ἡμεῖς κόψομεν
 ξύλα ἐκ τοῦ Λιβάνου **κατὰ πᾶσαν τὴν χρεῖαν** σου καὶ ἄξομεν αὐτὰ σχεδίαις ἐπὶ
 θάλασσαν Ιόππης, καὶ σὺ ἄξεις αὐτὰ εἰς Ιερουσαλημ.” – 16 καὶ συνήγαγεν Σαλωμων
 πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς προσηλύτους ἐν γῇ Ισραηλ **μετὰ τὸν ἀριθμόν, ὃν ἡρίθμησεν**
αὐτοὺς Δαυιδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ εὐρέθησαν ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδες καὶ
 τρισχίλιοι ἑξακόσιοι. 17 καὶ ἐποίησεν ἐξ αὐτῶν ἑβδομήκοντα χιλιάδας νωτοφόρων καὶ
 ὀγδοήκοντα χιλιάδας λατόμων καὶ τρισχιλίους ἑξακοσίους **ἐργοδιώκτας ἐπὶ τὸν λαόν.**